

Marek Zembala **1 I 1940–12 IX 2022**

W moim dość długim już życiu dany mi był przywilej spotkania kilku wybitnych uczonych, autorytety medyczne, którzy wywarli znaczący wpływ na moją działalność i stosunek do życia. Profesor Marek Zembala był niewątpliwie jednym z nich.

Był jednym z najwybitniejszych polskich immunologów. Świadczą o tym jego dokonania naukowe, dydaktyczne i organizacyjne w kraju i na arenie międzynarodowej – w szczególności w badaniach nad immunologią nowotworów, immunoterapią i niedoborami odporności. Profesor Marek Zembala należał do najczęściej cytowanych polskich autorów – cytowania, bez autocytoowań, około 7000, indeks Hirscha 41; przy czym opublikował prace m.in. w „Nature” – dwukrotnie, i w „Lancet”, co można uznać za wyjątkowe dokonania polskiego środowiska medycznego.

Profesor Marek Zembala wniósł wielki wkład w dorobek i międzynarodową pozycję Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, dzięki m.in. długoletniej pracy kierownika Katedry Immunologii Klinicznej i Transplantologii CM UJ. Stworzył tam pierwszy w kraju ośrodek badania i terapii niedoborów odporności. Był inicjatorem i współorganizatorem Ośrodka Transplantacji Szpiku Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego CM UJ i prorektorem ds. CM UJ. Odegrał wiodącą rolę przy wprowadzeniu dydaktyki przed- i podyplomowej w dziedzinie immunologii klinicznej i wprowadzeniu jej jako specjalizacji kierunkowej dla lekarzy. Pełnił też funkcję sekretarza i wicedyrektora Wydziału Lekarskiego Polskiej Akademii Umiejętności, był członkiem czynnym Akademii. Był również członkiem rzeczywistym PAN.

Profesor był laureatem wielu nagród i wyróżnień, z których za szczególnie cenne można uznać Nagrodę Prezesa Rady Ministrów i doktorat *honoris*

causa Uniwersytetu w Montpellier. Otrzymał także Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski i Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski.

Wypowiadał się często o realiach naszej rzeczywistości z błyskotliwą ironią, która cechuje jednostki wybitnie inteligentne. Rozmowa z nim była przygodą intelektualną.

Profesor Marek Zembala reprezentował typ lekarza naukowca w pełnym i najprawdziwszym znaczeniu tego słowa. Kierował się przede wszystkim potrzebami chorych i poszukiwaniem prawdy jako nadrzędnego celu działalności naukowej, a nie perspektywą korzyści materialnych. Warto dodać, że słowa o „wysokich wartościach etyczno-moralnych” Zmarłego wspominał ówczesny przełożony Profesora, także wielki autorytet – prof. Włodzimierz Ptak. Dziś, gdy z konsternacją zapoznajemy się z danymi o stale wzrastającej liczbie lekarzy emigrujących z Polski, fakt, że przebywając na zagranicznych stażach i stypendiach w renomowanych ośrodkach zagranicznych, profesor Zembala odrzucał propozycje pozostania w nich na stałe, budzi szczególnie szacunek.

„Keeping one’s interests in check is the very essence of academic integrity” – jak stwierdził w czasie organizowanej przez niżej podpisanego międzynarodowej konferencji „Conflict of interest and its significance in science and medicine” już ponad 20 lat temu – ówczesny przewodniczący The Association of American Medical Colleges. Wierny tej zasadzie był profesor Marek Zembala.

Niestety, obecnie łączenie funkcji lekarza z pracą naukową staje się coraz radsze, o czym bije na alarm czołowe światowe piśmiennictwo [1]. Wiele się w ostatnich latach zmieniło, zaś pieniądź staje się głównym celem i wyznacznikiem sukcesu, również w medycynie. W kontekście tych zagrożeń, dla jakości i rzetelności nauk medycznych postać profesora Marka Zembali zasługuje na najwyższe uznanie i pamięć.

Non omnis moriar.

Andrzej Górski

Literatura

1. Jain M. D. et al. *Saving the endangered physician-scientist – a plan for accelerating medical breakthroughs*, „The New England Journal of Medicine”, 2019, 381–399.